Halina Lubicz-Kirszke

Data urodzenia: 5 lutego 1906

Miejsce urodzenia: Biała Podlaska

Data śmierci: 1 kwietnia 1991

Miejsce śmierci: Zielona Góra

Rodzice: Maria z Wolfów i Michał Pempkowscy

Profesja: aktorka, reżyserka, tancerka, działaczka kulturalno-społeczna i edukacyjna w środowisku osób niewidomych

Słowa kluczowe: Halina Lubicz-Kirszke, historia teatru, teatr polski XX wieku, teatr lalek, edukacja osób niewidomych, Michał Kaziów, niepełnosprawność

Biogram[1]:

Halina Lubicz-Kirszke była polską aktorką teatralną, tancerką, reżyserką oraz działaczką kulturalno-społeczną XX wieku, szczególnie zasłużoną w zakresie rozwoju teatru dramatycznego i lalkowego oraz pracy z osobami niewidomymi. Urodziła się 5 lutego 1906 r. w Białej Podlaskiej. Bogatą działalność artystyczną w teatrze dramatycznym i lalkowym łączyła z aktywnością społeczną, pedagogiczno-rehabilitacyjną w Polskim Związku Niewidomych.

Dzieciństwo spędziła u dziadków w Dreźnie, gdzie uczyła się baletu i muzyki. Po odzyskaniu niepodległości mieszkała z rodzicami w Toruniu. Karierę sceniczną rozpoczęła w 1925 r. w ówczesnym Teatrze Miejskim, gdzie zdała eksternistyczny egzamin aktorski. Była artystką wszechstronną: grała na fortepianie, śpiewała, tańczyła, występowała w rolach dramatycznych, stworzyła własny zespół baletowy, tworzyła choreografię. W Toruniu występowała równocześnie w Teatrze Miejskim i Teatrze Żołnierskim, a także brała udział w występach wyjazdowych. W 1935 r. została zaproszona do współpracy z teatrem operowym i operetkowym w Poznaniu i wyjechała z Torunia.

Karierę aktorską przerwał wybuch II wojny światowej. W czasie okupacji w Poznaniu Lubicz-Kirszke pracowała w różnych firmach, ale też organizowała konspiracyjne spektakle sceny lalkowej. Po wojnie zaangażowała się w odbudowę życia teatralnego w Poznaniu.

[1] Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą Narodowy Program Rozwoju Humanistyki, nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240, 00 zł, całkowita wartość projektu 1 119 240, 00 zł.

Założyła i kierowała do 1951 r. Teatrem Marionetek, przekształconym następnie w Teatr Lalki i Aktora. Na dwadzieścia lat (1954 -1973) związała się z Teatrem Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, gdzie pracowała jako aktorka, kierownik artystyczny, reżyserka. Tam również zorganizowała scenę lalkową.

Istotnym obszarem aktywności Lubicz-Kirszke była praca społeczno-kulturalna, zwłaszcza działalność na rzecz osób niewidomych. Prowadziła zespoły amatorskie, łącząc edukację artystyczną z rehabilitacją społeczną. Szczególne znaczenie miała jej wieloletnia współpraca z Michałem Kaziowem (1925–2001), który w wyniku obrażeń wojennych utracił wzrok i obie ręce. Podwójna niepełnosprawność uniemożliwiała mu standardowe korzystanie z pisma Braille'a. W wyniku wieloletniej współpracy z aktorką Kaziów opanował technikę czytania Braille'a wargą, zdał maturę, ukończył studia wyższe na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i w 1972 r. na tej uczelni uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych. Był to pierwszy w Polsce i jeden z nielicznych na świecie przypadków uzyskania doktoratu przez osobę niewidomą i jednocześnie pozbawioną obu rąk.

Dorobek Haliny Lubicz-Kirszke wpisuje się zarówno w historię polskiego teatru XX wieku, jak i w rozwój metod integracji i edukacji osób z niepełnosprawnościami.

Zmarła 1 kwietnia 1991 r. w Zielonej Górze.

Bibliografia

Źródła:

Kaziów M., *Gdy moim oczom,* Warszawa: Czytelnik, 1985.

Żuchowski H. R., *Opowieść o niepowtarzalnym życiu Haliny Lubicz*, Lublin: Polihymnia, 2005.

Opracowania:

Langer B., Gajownik S., *Polskie teatry lalkowe dla młodego odbiorcy w latach 1945-1989*, [w:] *Literatura dla dzieci i młodzieży (1945-1989)*, red. K. Heska-Kwaśniewicz, K. Tałuć, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013, t. 3, s. 278-298.

Michalak H., *Teatr w Zielonej Górze między zakończeniem II wojny światowej a inauguracją sceny publicznej*, „In Gremium. Studia nad Historią, Kulturą i Polityką" 2022, nr 16, s. 167-184.

Soliński B., *Lubuski bilans teatralny trzydziestolecia*, „Rocznik Lubuski" 1978, t. X, s. 141-208.

Szczegóła H., *Halina Kirszke- Lubicz (1906-1991),* [w:] *Znani Zielonogórzanie XIX i XX wieku*, red. H. Szczegóła, Zielona Góra: Verbum, 1996, s. 106-109.